

Guerra de nespres

Diuem que els espinacs són bons per als cultius ecològics, car les arrels tenen saponines, que ajuden a la “friabilitat del sòl”. No sé gaire bé què és això, però de seguida busque llavors d’espinacs, tot imaginant les saboroses amandides que faré a la primavera. Ara bé, en el moment de triar la varietat dubte un moment entre Mazurka, Vital, Monnopa i Matador. Elegesc Matador: amb un nom com aquest el cultiu no pot fallar. Vaig plantant-les a portell: les llavors dels espinacs són estranyament gruixudes i irregulars, grisenques, com si es tractara de macolinetes. Sobta la poca relació que hi ha entre la morfologia de les llavors i l’aspecte de la planta: les dels alls porros són d’un negre brillant sorprenent, petitíssimes, que se t’escapen dels dits; les dels encisams, allargassades, romboïdals, com en forma de piragua; les de les pastanagues, ericades amb uns pèls quasi microscòpics, però que li confereixen una estranya textura, de tal manera que si les mires amb la lupa tenen alguna cosa de temibles, com si foren éssers invasors espacials. Cadascuna està adaptada per a dispersar-se tan lluny com siga possible i per a sobreviure les maltempsades del viatge: són formidables càpsules de vida.

El dia és ventós; i la llum, obliqua, enlluernadora, característica dels dies de ponent. Al fons es retallen els pics de la Calderona, il·luminats i definits com en una estampa. El nesprer ha perdut la flor –aquella flor tan especial que m’ha acompanyat bona part de l’hivern, amb el rum-rum de les abelles i d’alguns borinots– i apareixen ja els esbossos dels primers fruits, que colliré madurs a l’abril, quan comence amb els primers planters cara a l’estiu. Com diu Joan Pellicer, amb el seu llenguatge tan barroc com saborós: “Els nispros, fills de les primeres flors tardorals, vellutats, blancs, arraimades i perfumades de nèctars, són el primer suc ensucrat de l’any de l’horta, les tibants i virginals galtes de la ruralia, daurades i endolcides pel primer sol de la primavera.” Per això, la primera cistelleta de nespres sempre és una delícia, per la seua inesperada presència, quan el camp comença a renàixer.

Martí Domínguez

JOSÉ LUIS INFESTA

Els nespres (*Eriobotrya japonica*) foren introduïts a les darreries del segle XVIII, provinents del Japó, tot i ser originaris de les contrades centrals de la Xina. Com ens explica Daniel Climent en un bonic article publicat a la revista *Mètode* (60), aquest nouvingut va desplaçar el nesprer tradicional (*Mespilus germanica*), que floria a la primavera i donava els fruits a la tardor. Procedia també d’Àsia, però s’havia adaptat molt bé al nostre clima, i no hi havia mas o alqueria que no tinguera en un marge o en un rodal proper el seu nesprer. Linné li va posar el nom específic de *germanica*, perquè era àmpliament repartit pels països teutons, fins al punt de semblar originari d’aquelles terres. Tanmateix, els fruits d’aquest no tenen res a veure amb el del nesprer del Japó; ans al contrari,

són durs com una pedra i per a poder ser menjats necessiten una sobremaduració, que abans es feia en una cambra sobre un jaç de palla, per tal de reblanir-ne la polpa dura i aspra. Tan durs són aquests fruits que, com ens recorda Daniel Climent, se n’ha fet un ús figurat en l’expressió “pegar una nespra”, com a sinònim de colp ràpid i sec. Mossèn Alcover, en una de les seues riques rondalles, fila una de les seues frases glorioses: “Li havia ensivellat un quèrn de nesples.”

Ah, amics, meravelles de l’idioma! En aquest cas el cultiu d’aquest arbre ha passat a poc a poc a l’oblit (fins i tot ha estat substituït conceptualment en la denominació), però tanmateix roman singularment viu en l’idioma. La llavor idiomàtica ha estat més resistent que la de la pròpia espècie biològica, ara a un pas de l’extinció. Quan diem “li ha pegat un nespra” no ens referim al fruit dels nostres nespres actuals (que poc de mal poden fer, aquelles “tibants i virginals galtes de la ruralia”), sinó als d’aquells nespres, que ara ningú no cultiva. D’alguna manera, el nesprer del Japó li ha ensivellat una aspra nespra –o un quèrn de nespres– al nesprer alemany, i l’ha desplaçat per sempre.

Potser un dia el nesprer del Japó també deixarà de cultivar-se. Tanmateix, quedaran els noms, les paraules, les frases fetes... Una altra mena de llavor que s’escampa seguint les seues lleis. Perquè les paraules també són formidables càpsules de vida.